

Mariusz Marszałek

STOWARZYSZENIE PUBLICZNE WIERNYCH
DAŻĄCE DO UZYSKANIA STATUSU
INSTYTUTU ZAKONNEGO
WEDŁUG OBOWIĄZUJĄCEGO PRAWA KANONICZNEGO

WSTĘP

Życie konsekrowane, chociaż „nie dotyczy hierarchicznej struktury Kościoła, należy jednak do Jego życia i świętości”¹. Szczególne miejsce wśród różnych jego form zajmują instytuty zakonne, w których wierni pod natchnieniem Ducha Świętego podejmują rady ewangeliczne poprzez śluby wieczyste bądź czasowe oraz zachowują bardziej lub mniej rygorystyczne oddzielenie od świata, prowadząc życie braterskie we wspólnocie (kan. 607 § 2)². Powstawanie instytutu zakonnego to wieloetapowy proces regulowany przez kanony oraz dokumenty kościelne. Jeden z jego etapów stanowi stowarzyszenie publiczne wiernych dążące do uzyskania statusu instytutu zakonnego życia konsekrowanego. Pojęcie to nie występuje w KPK/83, dla-

KS. MGR MARIUSZ ARKADIUSZ MARSZAŁEK – doktorant, Katedra Ustroju Kościoła i Kanonicznych Form Życia Konsekrowanego, Wydział Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie; adres do korespondencji: Vilniaus arkivyskupijos kurija, Sventaragio 4, Lt-01122 Vilnius, Litwa; e-mail: marszalek.mariusz.lt@gmail.com

¹ Sacrosanctum Concilium Oecumenicum Vaticanum II, Constitutio dogmatica de Ecclesia *Lumen gentium* (21.11.1964), AAS 57 (1965), s. 5-75; tekst polski w: Sobór Watykański II, *Konstytucje, dekryty, deklaracje*, Pallottinum, Poznań 2002, s. 104-163, nr 45.

² *Codex Iuris Canonici auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatus* (25.01.1983), AAS 75 (1983), pars II, s. 1-317; tekst polski w: *Kodeks Prawa Kanonicznego*, przekład polski zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu, Pallottinum, Poznań 1984 [dalej cyt.: KPK/83] [Szewczul 2008, 93].

tego w praktyce rodzi wiele niejasności. Celem niniejszego artykułu jest przedstawienie sytuacji prawnej wyżej wymienionej struktury według obowiązującego prawa kościelnego.

1. ROZEZNAWANIE CHARYZMATU

Różnorodność instytutów zakonnych wynika z bogactwa charyzmatycznego Kościoła. Pozytywna odpowiedź na charyzmat Ducha Świętego stoi u podstaw zdarzenia prawnego, jakim jest powstanie nowego instytutu zakonnego. Na tym etapie osoby zgromadzone wokół założyciela podejmują się zadania rozeznawania nowego charyzmatu oraz pierwszych prób jego wcielenia w życie poprzez nadanie im bardziej konkretnej formy.

Niekiedy nowy instytut zakonny tworzy się z istniejącego już instytutu. Grupa członków tego ostatniego, odczytując na nowo charyzmat założyciela oraz próbując dostosować go do wymogów nowych czasów, rozeznaje konieczność reformy dotychczasowego stylu życia bądź działalności apostołskiej. Proponowane zmiany mogą prowadzić do wewnętrznych podziałów w instytucie, co z kolei generuje proces powstawania nowej struktury kościelnej pretendującej do uzyskania statusu instytutu zakonnego. W obu wypadkach zadaniem kompetentnej władzy kościelnej jest rozeznanie nowego charyzmatu [Ruiz 2011, 695].

W *Mutuae relationes* Kongregacje skierowały do biskupów zachętę, aby przyjmowali z wdzięcznością wszelkie przejawy obecności Ducha Świętego w postaci nowych charyzmatów, kierując się pokorą i roztropnością (nr 51). Jednocześnie ostrzegły przed sytuacją, w której „sąd o powstawaniu jakiegoś instytutu formuje się jedynie z punktu widzenia jego użyteczności i dogodności w działaniu, albo po prostu na skutek inicjatywy osoby przeżywającej formy pobożności samej w sobie dwuznacznej” (nr 35)³, gdyż

³ Sacra Congregatio pro Religiosis et Institutis Saecularibus, Sacra Congregatio pro Episcopis, Notae directivae pro mutuis relationibus inter episcopos et religiosos in Ecclesia *Mutuae relationes* (14.05.1978), AAS 70 (1978), s. 473-506; tekst polski w: *Jan Paweł II o życiu zakonnym. Przemówienia, listy apostołskie, instrukcje*, Pallottinum, Warszawa–Poznań 1984, s. 333-373 [dalej cyt.: MR]. W dokumencie MR stwierdzono: „(...) przy wydawaniu sądu w sprawie autentyczności charyzmatu zakłada się następujące cechy: a) jedyne w swoim rodzaju pochodzenie od Ducha, różniące się, choć nie odrwane od wrodzonych czy nabytych cech osobistych, jakie się przejawiają w działaniu i kierowaniu; b) głębokie pragnienie duszy, by ukształtować się na wzór Chrystusa dla świadectwa o jakimś aspekcie Jego Misterium; c) czynna miłość Kościoła, wzdrzająca się przed wywoływaniem w nim jakiegokolwiek niezgody. Ponadto właściwe zachowanie

w ten sposób wypaczeniu ulega prawdziwe znaczenie życia zakonnego w Kościele.

Komentatorzy zwracają uwagę, iż rozeznawanie zakłada pewien dłuższy okres wypełniony konfrontacją i osobistym dialogiem, które nie powinny zostać zredukowane do wymiany listów czy sporadycznych rozmów telefonicznych. Mają one zaowocować stopniowym wprowadzeniem nowej struktury w życie Kościoła oraz jego zadań duszpasterskich [Perlasca 2004, 95]. Do przejawów autentyczności nowego charyzmatu zalicza się: jego oryginalność, użyteczność oraz witalność [Ruiz 2011, 702-704].

Należy przede wszystkim zweryfikować obecność lub brak elementów teologicznych oraz kanonicznych właściwych życiu zakonnemu. Trzeba zwrócić szczególną uwagę na praktykę i styl życia pierwszych członków tworzącego się instytutu. A. Perlasca wymienia następujące elementy, które powinny być wzięte pod uwagę przed wydaniem opinii o autentyczności charyzmatu założyciela: używanie dóbr materialnych, stosowanie zbyt surowych praktyk pokutnych, zamknięcie się grupy na osoby z zewnątrz, nowe praktyki pobożnościowe. Oprócz tego autor wskazuje na konieczność zweryfikowania gotowości do umiejscowienia własnego charyzmatu w opłocie globalnej Kościoła, co w praktyce powinno oznaczać umiejętność współpracy z istniejącymi już w Kościele jednostkami i grupami [Perlasca 2004, 96]. Jednocześnie, w opinii komentatorów, przy ocenie nowego charyzmatu należy także uwzględnić przyjęcie i zainteresowanie, jakie rodzi nowa struktura w Kościele partykularnym. Choć nie jest to kryterium bezwzględne, jednak stanowi mocny argument przemawiający za autentycznością nowego daru [Perlasca 2004, 97].

Jednym z najważniejszych kryteriów rozeznawania charyzmatu jest ocena konkretnych owoców (por. Mt 7,16)⁴. Chodzi tu o owoce osobistej świętości członków nowej struktury oraz o owoce ich działań duszpasterskich. Dużym błędem w ostatnich latach okazało się ograniczanie rozezna-

się Założycieli wymaga, aby byli to ludzie, których dojrzała cnota objawia się w szczerzej uległości wobec świętej Hierarchii, jak również wobec tego, co jest w nich z daru Ducha Świętego” (MR 35).

⁴ Por. Ioannes Paulus PP. II, *Adhortatio apostolica post-synodalis Christifideles laici* (30.12.1988), AAS 81 (1989), s. 393-521; tekst polski w: *Adhortacje apostolskie Ojca Świętego Jana Pawła II*, Wydawnictwo Znak, Kraków 1996, s. 347-480, nr 30; Tenże, *Adhortatio apostolica postsynodalis de vita consecrata eiusque missione in Ecclesia ac mundo Vita consecrata* (25.03.1996), AAS 88 (1996), s. 377-486; tekst polski w: Jan Paweł II, *Posynodalna adhortacja apostolska o życiu konsekrowanym i jego misji w Kościele i w świecie Vita consecrata*, Editrice Vaticana, Watykan 1996, nr 62.

nia nowego charyzmatu do ilości nowych członków. Pomińnięcie w ocenie owoców świętości członków okazało się brzemienne w skutkach⁵.

Należy pamiętać, że rozeznawanie charyzmatu ma charakter wspólnotowy. Kluczową rolę odgrywa tutaj biskup diecezjalny, który zgodnie z wytycznymi Stolicy Apostolskiej pozostaje władzą kompetentną do erygowania nowych instytutów zakonnych (kan. 579; 595)⁶. Nie oznacza to jednak, że musi on sam podejmować się tego zadania. Wręcz przeciwnie, zaleca się korzystanie z rady ekspertów w celu uniknięcia subiektywnych opinii. Niektórzy autorzy już na tym etapie, odnosząc się do kan. 579, sugerują wstępną konsultację ze Stolicą Apostolską [Perlasca 2004, 98].

2. ERYGOWANIE STOWARZYSZENIA PUBLICZNEGO WIERNYCH

Erygowanie stowarzyszenia publicznego wiernych stanowi etap przejściowy między wstępnym rozeznaniem charyzmatu a erygowaniem instytutu zakonnego na prawie diecezjalnym. Kwestia ta najpełniej została wyrażona w dyrektorium *Apostolorum successores* Kongregacji ds. Biskupów: „Dla upewnienia się co do cech ludzkich, religijnych i eklezjalnych jakiejś grupy wiernych, która pragnie się przekształcić w formę życia konsekrowanego, warto by biskup rozpoczął od włączenia jej w życie diecezji jako stowarzyszenia publicznego wiernych”⁷. Na tym etapie następuje zatwierdzenie statutów przez kompetentną władzę kościelną (kan. 299 § 3) oraz nadanie nowej instytucji kościelnej osobowości prawnej prywatnej (kan. 322 § 1) lub publicznej (kan. 322 § 1; 313). Kompetentną władzą do wyko-

⁵ Wystarczy w tym miejscu przywołać historię oskarżonego o nadużycia seksualne ojca Marciala Marciela, założyciela instytutu zakonnego *Legion Chrystusa* czy też podobny kasus Gerarda Croissanta, współzałożyciela *Wspólnoty Błogosławieństw*, por. „La storia del nostro fondatore e il nostro carisma.” Accessed November 10, 2015, http://www.legionariesofchrist.org/italian/articulos/categoria_secc.phtml?-c=se-238_ca-886_ci-887; „Wspólnota Błogosławieństw wyjaśnia i przeprasza.” Dostęp 10 listopada 2015, <http://gosc.pl/doc/1010995.Wspolnota-Blogoslawienstw-wyjasnia-i-przeprasza>

⁶ Por. Ioannes Paulus PP. II, Adhortatio apostolica post-synodalis de episcopo ministro Evangelii Iesu Christi pro mundi spe *Pastores gregis* (16.10.2003), AAS 96 (2004), s. 825-924; tekst polski w: *Ustrój hierarchiczny Kościoła. Wybór źródeł*, red. i oprac. W. Kacprzyk, M. Sitarz, Wydawnictwo KUL, Lublin 2006, s. 310-400.

⁷ Kongregazione per i Vescovi, Direttorio per il ministero pastorale dei vescovi *Apostolorum Successores*, (22.02.2004), Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano 2004; tekst polski w: Kongregacja do Spraw Biskupów, *Dyrektorium o pasterskiej posłudze biskupów Apostolorum Successores*, Wydawnictwo Jedność, Kielce 2005, nr 107.

niania powyższych czynności prawnych jest biskup diecezjalny (kan. 312 § 1, 3°; 322 § 2).

Prawodawca kościelny na tym etapie nie stawia konkretnych wymagań co do ilości członków. W myśl kan. 115 § 2 należy mniemać, iż minimalna ich liczba wynosi trzy. Komentatorzy pozostają jednak bardziej rygorystyczni. Zdaniem G. Ghirlandy grupa wiernych pretendująca do uzyskania kanonicznego zatwierdzenia jako stowarzyszenie publiczne wiernych dążące do uzyskania statusu instytutu zakonnego powinna składać się z minimum 20 członków na stałe inkorporowanych [Ghirlanda 2005, 626].

W dekrete erygującym stowarzyszenie publiczne wiernych powinna zostać dodana klauzula „dążący do uzyskania statusu instytutu życia zakonnego”. Pozwala to jego członkom na prowadzenie życia na wzór zakonnego. Procedura przyjmowania oraz opuszczania stowarzyszenia, forma sprawowania władzy i sposób życia regulowane są za pomocą zatwierdzonych statutów [Leidi 2010, 243-245]. Takie stowarzyszenie, według konstytucji apostołskiej *Pastor Bonus*, podlega kompetencji Kongregacji Instytutów Życia Konsekwowanego i Stowarzyszeń Życia Apostołskiego⁸.

Członkowie stowarzyszenia, o którym mowa, podejmują rady ewangeliczne poprzez złożenie ślubów, które mają charakter prywatny. Dlatego zaleca się, by nie były one składane na ręce moderatora (kan. 1192 § 1). Jeżeli chodzi o zakres wynikających obowiązków związanych z ich realizacją oraz procedur zwalniania ze ślubów zastosowanie znajdują przepisy dotyczące ślubów zakonnych (kan. 686-692; 694).

Członkowie stowarzyszenia mają już na tym etapie prawo do noszenia habitu, przeprowadzenia własnego nowicjatu, a także do podejmowania działalności duszpasterskiej w różnych diecezjach [Ghirlanda 2005, 627].

W kwestii sprawowania władzy stowarzyszeniu przysługuje częściowa autonomia. Oznacza to możliwość podejmowania funkcji przez wewnętrznych moderatorów bądź przełożonych zgodnie z przepisami zatwierdzonych statutów. Stopień autonomii w dużej mierze zależy od dojrzałości i umiejętności przełożonych. Ostateczna decyzja w tej kwestii należy jednak do biskupa miejsca [Sember 2014, 11]. Prawodawca wskazuje wręcz, że biskup – z powodu braku kompetencji przełożonych – może sam podejmować decyzje o przyjmowaniu członków oraz ich dopuszczaniu do nowi-

⁸ Por. Ioannes Paulus PP. II, *Constitutio apostolica Pastor Bonus*, (28.06.1988), AAS 80 (1988), s. 841-912; tekst polski w: Jan Paweł II, *Konstytucja Apostołska Pastor Bonus*, Wydawnictwo Wrocławskiej Księgarni Archidiecezjalnej, Wrocław 2001, art. 111.

cjatu i ślubów⁹. Należy jednak podkreślić, że interwencję biskupa na tym etapie w przebieg formacji oraz w życie wewnętrzne stowarzyszenia należy traktować jako sytuację przejściową i rozwiązanie niedoskonałe. Trzeba zatem zadbać o taką formację członków, aby byli zdolni przejmować w przyszłości funkcje formacyjne oraz sprawować władzę w instytucie.

3. ERYGOWANIE INSTYTUTU ZAKONNEGO NA PRAWIE DIECEZJALNYM

Kompetentnym organem do erygowania instytutu zakonnego na prawie diecezjalnym jest biskup diecezjalny (kan. 381; 579), któremu na mocy kan. 381 przysługuje prawo do wydania stosownego dekretu erygującego z racji posiadania w powierzonych mu diecezji pełnej władzy zwyczajnej, własnej i bezpośredniej. Przed wydaniem dekretu biskup powinien skonsultować się ze Stolicą Apostolską. Uprzednia konsultacja nie stanowi wymogu formalnego do ważności aktu erygującego. Powoływanie się w tym miejscu na kan. 39 w celu wysuwania tezy o obowiązku konsultacji ze Stolicą Apostolską do ważności dekretu erygującego wydaje się bezpodstawne, gdyż kanon ten dotyczy kwestii warunków dodanych do aktów administracyjnych, a nie przepisów prawnych. Nie ma w tym wypadku zastosowania kan. 124 § 1, gdyż konsultacja ze Stolicą Apostolską nie zostaje wymieniona w przepisach jako warunek. Nie można także odnosić się do kan. 127 § 2, 2°, gdyż biskup diecezjalny nie jest przełożonym w stosunku do Stolicy Apostolskiej. W tym kontekście problematyczne jawi się zastosowanie wytycznych dyrektorium *Apostolorum successores*: „Dopiero po pewnym okresie doświadczenia oraz po konsultacji Stolicy Apostolskiej i uzyskaniu *nihil obstat*, biskup będzie mógł podjąć dalsze kroki w celu jej formalnego erygowania jako instytutu na prawie diecezjalnym, podlegającego jego specjalnej opiece” (nr 107). Wypowiedź ta pozostaje w opinii większości autorów w sprzeczności z przepisami KPK/83, który wskazuje na powinność konsultacji ze Stolicą Apostolską, ale nie na konieczność uzyskania *nihil obstat* do ważności dekretu erekcyjnego. Zgodnie z kan. 589, instytut życia konsekrowanego nazywany jest diecezjalnym, gdy został ery-

⁹ Por. Congregation for Institutes of Consecrated Life and Societies of Apostolic Life, *Some guidelines and directives about the beginning of a foundation of a religious institute*, w: D.A. Ogun, *Foundation and canonical erection of an institute of consecrated life*, Pontificia Università Gregoriana, Rome 2001, Appendix I, s. 255-256.

gowany przez biskupa diecezjalnego, a nie otrzymał od Stolicy Apostolskiej dekretu zatwierdzającego [De Paolis 2010, 65-66; Calabrese 1997, 31-32]. Tylko nieliczni komentatorzy stoją na stanowisku, iż uzyskanie *nihil obstat* jest warunkiem ważności dekretu erygującego nowy instytut zakonny. W swej argumentacji odwołują się oni do faktu, iż w kan. 579 użyto słowa *dummodo*, które w ich opinii stanowi warunek unieważniający [Gambari 1984, 48; Jaramillo, "The establishment."].

Kongregacja Instytutów Życia Konsekwowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego w 2007 r. wydała wskazania dotyczące konsultacji przed erygowaniem instytutu zakonnego na prawie diecezjalnym, w których zostały wymienione informacje, jakie biskup powinien przedstawić Stolicy Apostolskiej przed erygowaniem nowego instytutu zakonnego. Wśród nich na pierwszym miejscu wymieniono dane dotyczące sytuacji historyczno-prawnej stowarzyszenia od początku jego istnienia. Przede wszystkim biskup powinien przesłać kopię dekretu, na mocy którego zostało erygowane stowarzyszenie publiczne wiernych. Jest także zobowiązany do zaprezentowania życiorysu założyciela oraz pierwszego przełożonego generalnego, udzielając informacji o ewentualnych doświadczeniach nadzwyczajnych członków (np. wizje). Poza tym, musi określić duchowość specyficzną stowarzyszenia. Prawodawca wskazuje na konieczność uprzedniego zbadania przez biskupa zamierzającego erygować nowy instytut zakonny, czy w diecezji istnieje już instytut o podobnej nazwie i charyzmacie, a także rozważenia jego ewentualnej użyteczności oraz perspektywy rozwoju¹⁰. Kongregacja zobowiązała biskupa do sporządzenia statystyki członków uwzględniając liczbę profesów czasowych i wieczystych, nowicjuszy, postulików oraz średnią wieku członków na stałe inkorporowanych. Wymagana do erygowania instytutu zakonnego liczba członków stowarzyszenia wynosi 40, z czego większość mają stanowić profesy po ślubach wieczystych. W przesłanej do Stolicy Apostolskiej dokumentacji należy wskazać ilość domów oraz wymienić diecezje, w których obecne jest stowarzyszenie¹¹. Poza tym trzeba dokładnie określić nazwę oraz habit członków tworzącego się instytutu. *Normae* z 1921 r. przedstawiają listę stosownych nazw i tytułów, jakie stowarzyszenie wiernych dążące do uzyskania statusu instytutu zakonnego może przyjąć. Wśród nich wymienia się: atrybuty Boga, ta-

¹⁰ Por. Congregation for Institutes of Consecrated Life and Societies of Apostolic Life, *Documents required in view of erecting a religious institute of diocesan right*, w: Ogun, *Foundation and canonical erection*, Appendix II, s. 257-258.

¹¹ Por. tamże, s. 258.

jemnice wiary, święta Pańskie lub Maryjne, imiona świętych, cel własny instytutu¹². Według C. Augustine nazwa instytutu powinna być prosta, pozbawiona elementów sensacji i odniesień do pobożności niezatwierdzonej przez Stolicę Apostolską. Założyciel nie może używać swojego nazwiska przy tworzeniu nazwy instytutu. Dopiero w przypadku jego beatyfikacji bądź kanonizacji jego duchowe dzieci mogą dokonać zmiany nazwy instytutu używając nazwiska założyciela [Augustine 1929, 73]. Do Stolicy Apostolskiej należy także przesłać sześć kopii konstytucji i dyrektorium (jeśli jest). Zgodnie z wcześniej obowiązującymi postanowieniami Soboru Laterańskiego IV (1215) nowe instytuty musiały opracować kodeks fundamentalny w oparciu o jedną z czterech reguł: św. Benedykta, św. Bazylego, św. Augustyna lub św. Franciszka¹³. W KPK/83 wskazuje się jedynie na obowiązek przygotowania kodeksu fundamentalnego (konstytucji), który powinien określić myśl i zamierzenia założyciela, naturę, cel, ducha i charakter instytutu (kan. 578) oraz przedstawić „normy fundamentalne odnośnie do zarządzania instytutem i dyscypliny członków, włączania członków oraz ich formacji, jak również przedmiotu podejmowanych świętych zobowiązań” (kan. 587 § 1). Prawodawca wskazuje na konieczność zharmonizowania w kodeksie fundamentalnym elementów prawnych i duchowych. Organem kompetentnym do zatwierdzenia konstytucji jest biskup, którego zgoda jest wymagana przy dokonywaniu ewentualnych zmian (kan. 587 § 2-3). Zgodnie z obowiązującym prawem biskup zatwierdza początkowo konstytucje *ad experimentum* na okres kilku lat¹⁴. Przed końcowym zatwierdzeniem istnieje możliwość naniesienia zmian, które muszą zostać zatwierdzone przez kompetentną władzę [Ogun 2001, 224-226].

Na biskupie ciąży także obowiązek przedstawienia Stolicy Apostolskiej sprawozdania finansowego stowarzyszenia ubiegającego się o przyznanie statusu instytutu zakonnego. Należy w nim umieścić następujące informa-

¹² Por. *Sacra Congregatio de Religiosis, Normae secundum quas Sacra Congregatio de Religiosis in novis religiosis congregationibus approbandis procedere solet* (6.03.1921), AAS 13 (1921), s. 312-319.

¹³ Por. Sobór Laterański IV, *Konstytucja 13*, w: *Dokumenty Soborów Powszechnych*, red. A. Baron, H. Pietras, tom II, Wydawnictwo WAM, Kraków 2007, s. 250-251.

¹⁴ Najczęściej czas próby wynosi 5 lat, choć od zasady tej bywają odstępstwa. Na przykład 8 września 2011 r. arcybiskup Walencji, Carlos Osoro, stosownym dekretem erygował nowy kleryczny instytut zakonny *Cooperatores Veritatis* i zatwierdził jego konstytucje *ad experimentum* na okres jednego roku. Por. “Nota de la Congregación de dérgigos regulars Cooperatores veritatis de la Madre de Dios.” (9.09.2011), accessed November 10, 2015, <http://www.mascdecerca.com/2011/09/de-escolapios-a-cooperatores-veritatis-de-la-madre-de-dios/>

cje: liczba domów, suma pieniędzy umieszczona na kontach bankowych oraz ewentualne długi. Według C. Augustine brak odpowiednich środków do utrzymania instytutu może być przeszkodą w jego zatwierdzeniu [Augustine 1929, 68].

Wszystkie powyższe dokumenty przedstawia biskup domu głównego (kan. 579). Jedynie listy z opiniami powinny zostać wysłane przez każdego biskupa diecezji, na terenie której znajduje się przynajmniej jeden dom stowarzyszenia, bezpośrednio do Kongregacji Życia Apostolskiego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego¹⁵.

Jeśli Stolica Apostolska jest usatysfakcjonowana nadesłanymi dokumentami, do biskupa zostaje wysłany dekret zezwalający na erygowanie instytutu zakonnego na prawie diecezjalnym. Kanoniczna aprobata wyrażona aktem erygującym przez biskupa diecezjalnego stanowi uwięźnienie rozeznania charyzmatu założycielskiego. Poprzez nią Kościół zobowiązuje się do ochrony myśli założyciela wyrażonej zazwyczaj w postaci konstytucji stanowiących kodeks fundamentalny nowego instytutu. Dla jego członków staje się on regułą życia, której przestrzeganie jest odpowiedzią na Boże powołanie, a jednocześnie wyrazem komunii z Kościołem, który ją zaaprobował [Necel 2009, 75-81].

4. ZINTEGROWANIE ELEMENTÓW STOWARZYSZENIA PUBLICZNEGO WIERNYCH I INSTYTUTU ZAKONNEGO

Z analizy etapów powstania instytutu zakonnego wynika, iż stowarzyszenie publiczne wiernych dążące do uzyskania statusu instytutu zakonnego stanowi etap przejściowy między wstępnym rozeznaniem charyzmatu założycielskiego a erygowaniem instytutu zakonnego. Jego celem jest instytucjonalizacja charyzmatu założycielskiego według norm prawa kanonicznego wymaganych dla instytutów zakonnych życia konsekrowanego.

Pojęcie stowarzyszenia publicznego wiernych dążącego do uzyskania statusu instytutu zakonnego nie występuje w KPK/83. Poza tym w jego skład wchodzi dwa różne terminy – stowarzyszenie publiczne wiernych oraz instytut zakonnny życia konsekrowanego. Stosownie zatem wydaje się

¹⁵ Por. Congregation for Institutes of Consecrated Life and Societies of Apostolic Life, *Documents required*, s. 257-258.

wyprowadzenie jego definicji wychodząc od analizy porównawczej jego elementów składowych.

Stowarzyszenie publiczne wiernych dążące do uzyskania statusu instytutu zakonnego to zespół osób posiadający w Kościele osobowość prawną. Osobowość tę otrzymuje jednak nie na mocy prawa jak w przypadku instytutów zakonnych (kan. 634 § 1), lecz na mocy samego dekretu erygującego (kan. 313). Stosują się do niego przepisy prawa ogólnego oraz przepisy własne zebrane w postaci zatwierdzonych przez kompetentną władzę statutów. Powinny one zawierać normy dotyczące zasad przyjmowania i formacji członków, sprawowania władzy, sposobu życia, dysponowania dobrami materialnymi, a przede wszystkim precyzować charyzmat oraz duchowość stowarzyszenia. Tym samym forma statutów zbliżona jest do kodeksu fundamentalnego instytutów zakonnych. Dlatego przy ich redakcji należy odnosić się do kanonów regulujących sposób funkcjonowania instytutów zakonnych (kan. 607-704) [Morrisey 2000, 93].

U podstaw zdarzenia prawnego, jakim jest erygowanie stowarzyszenia publicznego wiernych dążącego do uzyskania statusu instytutu zakonnego, leży charyzmatyczne obdarowanie, czyli specyficzny dar Ducha Świętego, który został przyjęty przez założycieli i pierwszych członków nowej struktury kościelnej oraz rozeznany przez kompetentną władzę kościelną. Ten element odróżnia omawianą strukturę od stowarzyszenia wiernych, gdzie podstawą jego istnienia jest inicjatywa wiernych (kan. 298 § 1).

Celem życia członków stowarzyszenia publicznego wiernych dążącego do uzyskania statusu instytutu zakonnego jest dokładniejsze naśladowanie Chrystusa i oddawanie chwały umiłowanemu ponad wszystko Bogu (kan. 573 § 1). Wyżej wymieniany cel realizowany jest przez praktykę rad ewangelicznych oraz życie braterskie we wspólnocie. To kolejny element odróżniający omawianą strukturę od stowarzyszenia wiernych, „w których wierni, czy to duchowni czy świeccy, albo duchowni i świeccy razem, dążą wspólnym wysiłkiem do ożywiania doskonalszego życia, do rozwoju publicznego kultu lub popierania chrześcijańskiej doktryny, albo do podejmowania dzieł apostołatu, mianowicie poczynań związanych z ewangelizacją, wykonywania dzieł pobożności lub miłości lub zmierzających do ożywienia duchem chrześcijańskim porządku doczesnego” (kan. 298 § 1).

Należy w tym miejscu nadmienić, iż wiele stowarzyszeń wiernych, szczególnie tych, które powstały w ostatnich latach, dopuszcza możliwość składania ślubów lub przyrzeczeń, przy czym – więzy członków stowarzyszenia nie łączą ich wieczyście ze stowarzyszeniem, jak to ma miejsce

w przypadku zakonników składających śluby publiczne. Więzy członków stowarzyszenia można określić mianem więzów *ad libitum*, czyli powstają i mają charakter zobowiązujący dzięki woli osób stowarzyszonych, która zawsze może zostać odwołana [Rakoczy 2010, 109].

Przyjęcie rad ewangelicznych w formie właściwej dla danego stowarzyszenia wiernych nie wiąże się ze zmianą stanu, jak to ma miejsce w przypadku profesji zakonnej. Członkowie stowarzyszenia publicznego wiernych dążącego do uzyskania statusu instytutu zakonnego składając śluby o charakterze prywatnym również nie zmieniają swojego stanu. Jednak poprzez wyrażoną w ten sposób wolę inkorporacji do struktury, która w przyszłości może zostać przekształcona w instytut zakonny, wyrażają pragnienie zmiany stanu. Dokonuje się to po erygowaniu instytutu zakonnego na prawie diecezjalnym podczas uroczystej celebracji eucharystycznej, której zazwyczaj przewodniczy biskup domu głównego. Wtedy to profesanci wiecześnie odnawiają swoje śluby w formie publicznej i jednocześnie zostają inkorporowani do nowo erygowanego instytutu zakonnego, przynależąc od tej pory do stanu zakonnego. Taka możliwość nie istnieje w pozostałych stowarzyszeniach wiernych [Feliciani 2000, 151-152].

Również charakter życia wspólnotowego, jaki prowadzą członkowie stowarzyszenia publicznego wiernych dążącego do uzyskania statusu instytutu zakonnego, zasadniczo różni się od życia wspólnego, z jakim można się spotkać w innych stowarzyszeniach wiernych. W tym pierwszym przypadku życie wspólnotowe ma charakter stały, związane jest z oddzieleniem od świata w celu głębszego zjednoczenia się z Bogiem i od IV w. stanowi element konstytutywny życia zakonnego. Poza tym życie braterskie we wspólnocie prowadzą osoby tej samej płci [Szewczul 2012, 22-23]. Praktyka życia wspólnego w pozostałych stowarzyszeniach bądź ruchach kościelnych może mieć charakter czasowy, uczestniczą w nim osoby różnej płci i stanów, a jej celem jest zazwyczaj pomoc w realizacji misji stowarzyszenia. Taka forma życia pozostaje w chwili obecnej obiektem rozeznania władz kościelnych. Pomijając jej ocenę teologiczną należy stwierdzić, iż z punktu widzenia prawnego nie stanowi ona elementu fundamentalnego powołania duchownych, rodzin czy celibatariuszy tworzących takie wspólnoty [Feliciani 2000, 150-151].

Analiza prawno-histeryczna sposobu erygowania stowarzyszenia wiernych oraz instytutu zakonnego uwidacznia zasadnicze różnice między obydwoma strukturami. W obu przypadkach organem kompetentnym jest biskup. Jednak gdy chodzi o erygowanie instytutu zakonnego znaczącą rolę

ogrywa też Stolica Apostolska, z którą biskup powinien się konsultować przed wydaniem dekretu erygującego instytut zakonny. Ten fakt związany jest z różnicą celów obu struktur. Stowarzyszenie wiernych zazwyczaj ma charakter lokalny, zaś charyzmat życia zakonnego zawsze stanowi dar dla całego Kościoła. Dlatego prawodawca rezerwuje większe prawa interwencji Stolicy Apostolskiej w strukturę i działalność stowarzyszenia publicznego wiernych dążącego do uzyskania statusu instytutu zakonnego niż w przypadku pozostałych stowarzyszeń wiernych. W przypadku stowarzyszeń publicznych dążących do uzyskania statusu instytutu zakonnego przejawia się to w fakcie podlegania pod zwierzchnictwo Kongregacji Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego.

Członkom stowarzyszenia publicznego wiernych dążącego do uzyskania statusu instytutu zakonnego przysługuje szereg praw i przywilejów, którymi zgodnie z KPK/83 cieszą się jedynie członkowie instytutów zakonnych. Wymienić tu należy: prawo do własnego nowicjatu, prawo noszenia habitu, prawo do własnego sposobu sprawowania władzy (w tym do celebrowania kapituły generalnej) oraz prawo do zakładania domów w innych diecezjach. Członkowie pozostałych stowarzyszeń wiernych nie posiadają żadnego z wyżej wymienionych praw. Pomimo przysługującego im prawa do formacji, nie mogą przeprowadzać nowicjatu, który charakterystyczny jest dla instytutów zakonnych. Również niedozwolone jest im noszenie habitu, wyrażającego poświęcenie się Bogu w konkretnej rodzinie zakonnej lub stowarzyszeniu życia apostolskiego. Habitem nie można nazywać niektórych elementów stroju będących symbolem przynależności do stowarzyszenia.

Struktura, jaką jest stowarzyszenie publiczne wiernych *in itinere*, budzi pewną ambiwalentność, gdyż celem i stylem życia upodabnia się ono do instytutu zakonnego, pomimo braku w pełni rozwiniętych wszystkich jego elementów. Użycie w nazwie terminu „stowarzyszenie publiczne wiernych” zdaje się być mylące, gdyż ma ono niewiele elementów wspólnych z tą instytucją prawa kanonicznego. Stąd postulat niektórych komentatorów do powrotu do schematu stosowanej w XIX w. procedury erygowania instytutu zakonnego, zgodnie z którą dekret erygujący mógł być wydany przez biskupa diecezjalnego w momencie, gdy grupa liczyła zaledwie 6 członków wydaje się uzasadniony. Do czasu uzyskania *nihil obstat* ze Stolicy Apostolskiej instytut cieszył się ograniczoną autonomią, m.in. nie mógł otwierać domów poza swoją diecezją. Używana jednak wówczas nomenklatura nie budziła żadnej dwuznaczności lub niejasności [Semper 2014, 230-235].

5. FORMACJA DO KAPŁAŃSTWA ORAZ INKARDYNACJA CZŁONKÓW

Formacja członków analizowanego stowarzyszenia ma być wzorowana na formacji zakonnej. Problematyczna staje się jednak sytuacja członków przygotowujących się do święceń kapłańskich, gdyż stowarzyszenia nie mają własnych seminariów oraz nie mogą inkardynować duchownych. Jednocześnie obowiązkiem założyciela jest przekazanie pierwszym członkom powstającego instytutu zakonnego charyzmatu specyficznego, co wymaga osobistego kontaktu oraz uczestnictwa w życiu braterskim we wspólnocie. Nakłada to konieczność przeprowadzenia formacji w ramach struktur wewnętrznych.

Prawodawca w KPK/83 wskazuje na konieczność formacji kandydatów do kapłaństwa w wyższych seminariach (kan. 235 § 1). Powyższy kanon znajduje swoje źródło w soborowym dekrete *Optatam totius* stwierdzającym, iż „wyższe seminaria są niezbędne w formacji kapłańskiej”¹⁶. Ostatnie dokumenty Kościoła odnoszące się do omawianego zagadnienia nie wniosły żadnej istotnej zmiany w tej materii [Perlasca 2004, 104-106].

Dla kandydatów do kapłaństwa będących członkami stowarzyszeń publicznych wiernych dążących do uzyskania statusu instytutu zakonnego formacja seminaryjna wiąże się z koniecznością przebywania poza domem wspólnoty, co może osłabić więź z pozostałymi członkami oraz wpłynąć na charakter formacji specyficznej. Dlatego komentatorzy proponują dwa rozwiązania. W przypadku stowarzyszeń cechujących się względną stałością i gwarantujących odpowiednią formację ludzką dopuszcza się rezydencję na terenie domu wspólnoty oraz uczestnictwo w zajęciach proponowanych przez seminarium bądź inny instytut teologiczny wskazany przez biskupa. W sytuacji, gdy grupa jeszcze jest mała i nie wykształciła odpowiednich struktur formacyjnych, przebywanie kandydatów do kapłaństwa na terenie seminarium i pełne uczestnictwo w jego programie formacyjnym zdaje się być kwestią nie podlegającą dyskusji. W celu zapewnienia formacji specyficznej sugeruje się, w myśl KPK/83, wybór odpowiedniego moderatora życia duchowego (*moderator vitae spiritualis*, kan. 246 § 4) [Perlasca 2004, 105-107].

¹⁶ Sacrosanctum Concilium Oecumenicum Vaticanum II, Decretum de institutione sacerdotali *Optatam totius* (28.10.1965), AAS 58 (1966), s. 713-727; tekst polski w: Sobór Watykański II, *Konstytucje, dekryty, deklaracje*, s. 288-301, nr 4.

Wiele problemów rodzi także inkardynacja członków stowarzyszeń. Prawo inkardynacji mają: Kościoły partykularne i prałatury personalne, instytuty życia konsekrowanego i stowarzyszenia życia apostołskiego (kan. 265). Poza tym instytucją upoważnioną do inkardynacji są ordynariaty polowe powołane do istnienia przez Jana Pawła II mocą konstytucji apostołskiej *Spirituali militum curae*¹⁷. Podobnie konstytucja apostołska *Anglicanorum coetibus* pozwalająca na tworzenie ordynariatów personalnych dla anglikanów przyrównała je do diecezji, udzielając uprawnienia do inkardynowania duchownych¹⁸. Oprócz tego, jak wynika z *Annuario Pontificio* z 2010 r., Stolica Apostolska poprzez Kongregację ds. Duchowieństwa udzieliła niektórym publicznym stowarzyszeniom wiernych przywileju inkardynowania należących do nich duchownych, którzy zwrócą się do niej z taką prośbą¹⁹.

W opinii komentatorów miejscem inkardynacji członków stowarzyszeń publicznych wiernych dążących do uzyskania statusu instytutu zakonnego powinien być konkretny Kościół partykularny. W przypadku stowarzyszeń realizujących swój charyzmat na terenie jednej diecezji i pozostających pod opieką jej biskupa sytuacja wydaje się dość prosta. Ulega ona jednak pewnej komplikacji w przypadku stowarzyszeń obecnych i prowadzących duszpasterstwo na terenie różnych diecezji. W takim wypadku komentatorzy dopuszczają możliwość inkardynacji wszystkich prezbiterów w diecezji erygowania stowarzyszenia lub w diecezji, w której znajduje się dom macierzysty stowarzyszenia. Zaletą tego rozwiązania jest przynależność wszystkich kapłanów stowarzyszenia do jednego prezbiterium. Problemem natomiast staje się wzrost „fałszywych” (*fittizio*) inkardynacji w jednej diecezji [Perlasca 2004, 110].

Inny model rozwiązania kwestii inkardynacji członków stowarzyszeń publicznych wiernych dążących do uzyskania statusu instytutu zakonnego zakłada możliwość inkardynacji w różnych diecezjach. Wybór konkretnych

¹⁷ Por. Ioannes Paulus PP. II, Constitutio apostolica *Spirituali militum curae* (21.04.1986), AAS 78 (1986), s. 481-486; tekst polski w: *Ustrój hierarchiczny Kościoła. Wybór źródeł*, s. 211-216.

¹⁸ Por. Benedictus PP. XVI, Constitutio apostolica *Anglicanorum coetibus*. Qua personales ordinariatus pro anglicanis conduntur qui plenam communionem cum catholica Ecclesia ineunt (4.11.2009), AAS 101 (2009), s. 985-990.

¹⁹ W „Annuario Pontificio per l’anno 2010”, w par. 1491, wskazane są cztery stowarzyszenia, którym udzielono pozwolenia na inkardynację: *Communauté Saint Martin* (Francja), *Société Jean-Marie Vianney* (Francja), *Opus J.S.S* (Włochy) i *Fraternità dei sacerdoti operai diocesani del Sacro Cuore di Gesù* (Włochy) [Montan 2015, 178; Stawniak 2013, 183-185].

diecezji powinien być motywowany posiadaniem centrów formacji i duszpasterstwa na terenie danych Kościołów partykularnych. Zaletą takiego rozwiązania jest zwolnienie diecezji, w której erygowane zostało stowarzyszenie, z konieczności akceptacji licznych „falszywych” inkardynacji. Problemem jednak staje się znalezienie kilku biskupów gotowych do zgody na powyższe rozwiązanie, a w dalszej perspektywie efektywna kontrola formacji kapłańskiej w stowarzyszeniu [Perlasca 2004, 111].

Ograniczeniem obu rozwiązań pozostaje fakt, iż w celu realizacji charyzmatu specyficznego stowarzyszenia poszczególni członkowie mogą być decyzją kompetentnych przełożonych przenoszeni między placówkami znajdującymi się na terenie różnych diecezji. W rezultacie inkardynacja traci swój teologiczny sens.

ZAKOŃCZENIE

Kościół na przestrzeni wieków obdarowywany jest przez Ducha Świętego nowymi charyzmatami życia zakonnego. Różnicowanie tych charyzmatów oraz ich instytucjonalizacja to złożony i długi proces regulowany przepisami prawa kanonicznego. Ważnym etapem tego procesu jest przejście od charyzmatycznego obdarowania założyciela do formalnego erygowania instytutu zakonnego przez kompetentną władzę kościelną. Pozwala on na weryfikację dojrzałości ludzkiej i duchowej pierwszych członków oraz na uzyskanie wszystkich elementów niezbędnych do prowadzenia życia zakonnego w ścisłym znaczeniu tego słowa. Zaproponowane przez prawodawcę rozwiązanie, polegające na wprowadzeniu obligatoryjnego etapu stowarzyszenia publicznego wiernych dążącego do uzyskania statusu instytutu zakonnego, wydaje się jednak niedoskonałe, gdyż w wielu miejscach nie odpowiada rzeczywistości i rodzi ambiwalentność, np. kwestia formacji kandydatów do kapłaństwa i inkardynacja duchownych. Stąd sugeruje się powrót do modelu praktykowanego w XIX w., kiedy to biskup diecezjalny mógł erygować instytut zakonny nieposiadający jeszcze wszystkich w pełni ukształtowanych elementów życia zakonnego. Choć do czasu uzyskania *nihil obstat* Stolicy Apostolskiej cieszył się ograniczoną autonomią, to jednak jego sytuacja prawna oraz tożsamość jego członków nie budziły większych wątpliwości.

BIBLIOGRAFIA

Źródła prawa

- Benedictus PP. XVI, *Constitutio apostolica Anglicanorum coetibus. Qua personales ordinariatus pro anglicanis conduntur qui plenam communionem cum catholica Ecclesia ineunt* (04.11. 2009), AAS 101 (2009), s. 985-990.
- Codex Iuris Canonici auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatus (25.01.1983), AAS 75 (1983), pars II, s. 1-317; tekst polski w: *Kodeks Prawa Kanonicznego, przekład polski zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu, Pallottinum, Poznań 1984.*
- Congregation for Institutes of Consecrated Life and Societies of Apostolic Life, *Documents required in view of erecting a religious institute of diocesan right*, w: D.A. Ogun, *Foundation and canonical erection of an institute of consecrated life*, Editrice Pontificia Università Gregoriana, Rome 2001, Appendix II, s. 257-258.
- Congregation for Institutes of Consecrated Life and Societies of Apostolic Life, *Some guidelines and directives about the beginning of a foundation of a religious institute*, w: D.A. Ogun, *Foundation and canonical erection of an institute of consecrated life*, Editrice Pontificia Università Gregoriana, Rome 2001, Appendix I, s. 255-256.
- Congregazione per i Vescovi, *Direttorio Apostolorum Successores per il ministero pastorale dei vescovi* (22.02.2004), Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano 2004; tekst polski w: *Kongregacja do Spraw Biskupów, Dyrektorium o pasterskiej posłudze biskupów Apostolorum Successores*, Wydawnictwo Jedność, Kielce 2005.
- Ioannes Paulus PP. II, *Adhortatio apostolica post-synodalis Christifideles laici* (30.12.1988), AAS 81 (1989), s. 393-521; tekst polski w: *Adhortacje apostolskie Ojca Świętego Jana Pawła II*, Wydawnictwo Znak, Kraków 1996, s. 347-480.
- Ioannes Paulus PP. II, *Adhortatio apostolica post-synodalis de episcopo ministro Evangelii Iesu Christi pro mundi spe Pastores gregis* (16.10.2003), AAS 96 (2004), s. 825-924; tekst polski w: *Ustrój hierarchiczny Kościoła. Wybór źródeł*, red. i oprac. W. Kacprzyk, M. Sitarz, Wydawnictwo KUL, Lublin 2006, s. 310-400.
- Ioannes Paulus PP. II, *Adhortatio apostolica postsynodalis, de vita consecrata eiusque missione in Ecclesia ac mundo Vita consecrata* (25.03.1996), AAS 88 (1996), s. 377-486; tekst polski w: *Jan Paweł II, Posynodalna adhortacja apostolska o życiu konsekrowanym i jego misji w Kościele i w świecie Vita consecrata*, Editrice Vaticana, Watykan 1996.
- Ioannes Paulus PP. II, *Constitutio apostolica Pastor Bonus* (28.06.1988), AAS 80 (1988), s. 841-912; tekst polski w: *Jan Paweł II, Konstytucja Apostolska Pastor Bonus*, Wydawnictwo Wrocławskiej Księgarni Archidiecezjalnej, Wrocław 2001.
- Ioannes Paulus PP. II, *Constitutio apostolica Spirituali militum curae* (21.04.1986), AAS 78 (1986), s. 481-486; tekst polski w: *Ustrój hierarchiczny Kościoła. Wybór źródeł*, red. i oprac. W. Kacprzyk, M. Sitarz, Wydawnictwo KUL, Lublin 2006, s. 211-216.

- “Nota de la Congregación de dérigos regulars Cooperatores veritatis de la Madre de Dios.” (9.09.2011), accessed November 10, 2015, <http://www.mascdecerca.com/2011/09/de-escolapios-a-cooperatores-veritatis-de-la-madre-de-dios/>
- Sacra Congregatio de Religiosis, Normae secundum quas Sacra Congregati de Religiosis in novis religiosis congregationibus approbandis procedere solet (6.03.1921), AAS 13(1921), s. 312-319.
- Sacra Congregatio pro Religiosis et Institutis Saecularibus, Sacra Congregatio pro Episcopis, Notae directivae pro mutuis relationibus inter episcopos et religiosos in Ecclesia Mutuae relationes (14.05.1978), AAS 70 (1978), s. 473-506; tekst polski w: Jan Paweł II o życiu zakonnym. Przemówienia, listy apostołskie, instrukcje, Pallottinum, Warszawa–Poznań 1984, s. 333-373.
- Sacrosanctum Concilium Oecumenicum Vaticanum II, Constitutio dogmatica de Ecclesia Lumen gentium (21.11.1964), AAS 57 (1965), s. 5-75; tekst polski w: Sobór Watykański II, Konstytucje, dekryty, deklaracje, Pallottinum, Poznań 2002, s. 141-150.
- Sacrosanctum Concilium Oecumenicum Vaticanum II, Decretum de institutione sacerdotali Optatum totius (28.10.1965), AAS 58 (1966), s. 713-727; tekst polski w: Sobór Watykański II, Konstytucje, dekryty, deklaracje, Pallottinum, Poznań 2002, s. 288-301.
- Sobór Laterański IV, Konstytucja 13, w: Dokumenty Soborów Powszechnych, red. A. Baron, H. Pietras, tom II, Wydawnictwo WAM, Kraków 2007, s. 250-251.

Literatura

- Augustine, Charles. 1929. *A Commentary on canon law*. London–New York: B. Herder Book Company.
- Calabrese, Antonio. 1997. *Istituti di vita consacrata e società di vita apostolica*. Città del Vaticano: Edizione Vaticana.
- De Paolis, Velasio. 2010. *La vita consacrata nella Chiesa*. Venezia: Marcianum Press.
- Jaramillo, Eileen. 2015. “The establishment of a religious institute: when the rubber meets the road.” Accessed November 10, 2015. https://www.academia.edu/4912421/The_Establishment_of_a_Religious_Institute_Where_the_Rubber_Meets_the_Road
- Feliciani, Giorgio. 2000. “Quale statuto per le nuove comunità?” *Informazione SCRIS* 26, nr 1:140-155.
- Gambari, Elio. 1984. *Vita religiosa secondo il Concilio e il Diritto Canonico*. Roma: Edizioni Monfortane.
- Ghirlanda, Gianfranco. 2005. “Iter per l’approvazione degli istituti di vita consacrata a livello diocesano e pontificio e delle nuove forme di vita consacrata.” *Periodica* 94, nr 44:621-646.
- “La storia del nostro fondatore e il nostro carisma.” Accessed November 10, 2015. http://www.legionariesofchrist.org/italian/articulos/categoria_secc.phtml?-c=se-238_ca-886_ci-887
- Leidi, Leonello. 2010. “La separazione dei membri dalle associazioni nate con l’intento di divenire istituto di vita consacrata o società di vita apostolica o di esse-

- re riconosciute come – forme nuove di vita consacrata: attenzione canonica.” *Sequela Christi* 2, nr 2:239-257.
- Montan, Agostino. 2015. “Il posto del sacerdote nel contesto delle nuove comunità.” In *La solta dell'innovazione. Le nuove forme di vita consacrata*, edited by Roberto Fusco, Giancarlo Rocca, and Stefano Vita, 173-182. Roma: Urbaniana University Press.
- Morrisey, Francis. 2000. “Canonical associations destined to become religious institutes.” *Informazione SCRIS* 26, nr 2:88-109.
- Necel, Wojciech. 2009. *Prawo własne instytutu życia konsekrowanego jako funkcja charyzmatycznego obdarowania Kościoła*. Poznań: Wydawnictwo Hlondianum.
- Ogun, Donatus A. 2001. *Foundation and canonical erection of an institute of consecrated life*. Rome: Editrice Pontificia Università Gregoriana.
- Perlasca, Alberto. 2004. “Le associazioni nate con l'intento di diventare IVC o SVA. Ulteriori riflessioni.” *Informationes SCRIS* 30, nr 1:93-113.
- Rakoczy, Tomasz. 2010. *Publiczne stowarzyszenia wiernych w Kodeksie Prawa Kanonicznego z 1983 roku*. Gniezno: Prymasowskie Wydawnictwo Gaudentinum.
- Ruiz, Teodoro B. 2011. “El camino para reconocer un Nuevo instituto de vida consagrada.” *Estudios Eclesiásticos* 86, nr 339:687-716.
- Sember, Benjamin. 2014. *The Autonomy of a Public Association Founded to Become a Religious Institute*. Roma: Pontifical Gregorian University.
- Stawniak, Henryk. 2013. *Inkardynacja w misji Kościoła*. Warszawa: Wydawnictwo UKSW.
- Szewczul, Bożena. 2008. *Działalność zakonodawcza błogosławionego Honorata Koźmińskiego a nowe instytuty w Kościele katolickim*. Warszawa: Wydawnictwo UKSW.
- Szewczul, Bożena. 2012. „Życie braterskie oraz życie braterskie we wspólnocie w instytutach życia konsekrowanego i stowarzyszeniach życia apostołskiego.” *Prawo Kanoniczne* 55, nr 2:13-27.
- „Wspólnota Błogosławieństw wyjaśnia i przeprasza.” Dostęp 10 listopada 2015. <http://gosc.pl/doc/1010995.Wspolnota-Blogoslawnstw-wyjasnia-i-przeprasza>

Stowarzyszenie publiczne wiernych dążące do uzyskania statusu instytutu zakonnego według obowiązującego prawa kanonicznego

Streszczenie

Kodeks Prawa Kanonicznego z 1983 r. dopuszcza możliwość erygowania nowych instytutów zakonnych przez biskupa diecezjalnego. W rzeczywistości powstanie nowego instytutu zakonnego jest wieloetapowym procesem regulowanym przez prawo kościelne. Jednym z etapów tego procesu jest stowarzyszenie publiczne wiernych dążące do uzyskania statusu instytutu zakonnego. Celem niniejszego artykułu jest ukazanie specyfiki tej struktury prawnej.

Słowa kluczowe: instytut zakonny, erygowanie instytutu zakonnego, erygowanie publicznego stowarzyszenia wiernych

The Public Association of the Faithful Intending to Become a Religious Institute According to Actual Canon Law

S u m m a r y

The 1983 Code of Canon Law permits the diocesan bishop to erect a new religious institute. In reality the process of the formation of a new religious institute is long and comprises a number of steps. One of these is a public association of the faithful intending to become a religious institute. The goal of the article is to present the particularity of this canonical structure.

Key words: religious institute, erection of a religious institute, erection of a public association of faithful

Information about Author: REV. MARIUSZ ARKADIUSZ MARSZAŁEK, J.C.L. – Ph.D. students, Department of Constitution of the Church and Canonical Forms of Consecrated Life, Faculty of Canon Law at the Cardinal Stefan Wyszyński University in Warsaw, Vilniaus arkivyskupijos kurija, Sventaragio 4, Lt-01122 Vilnius, Republic of Lithuania; e-mail: marszalek.mariusz.lt@gmail.com